

Изази Суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ за годину
у ф. 6, за по године ф. 3,
за четврт године ф. 1 и
50 новчића.За АУСТРО-УГАРСКУ
за годину ф. 6, за по год.
ф. 3, за четврт године ф.
1 и 50 новчића.За СРБИЈУ за годину
ф. 7 за друге земље ф. 8.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у
плаћеним писмима непо-
средно администрацији «Гл.
Црногорца» на Цетиње, а
може се и картом упут-
ницом на пошту у Котор.
Дописи шаљу се уредни-
м. Рукописи се невраћају.За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме мије.

Цетиње, 31. Јулија.

До завршетка листа нестиже нам ни овога пута никаква вијест са бојишта; ни гласка, нити са руске ни са турске стране. Ова општа замуклост, у колико нас мори нестрпљењем, у толико опет улијева нам основану наду у добре изгледе. И развијани побједитељи код Плевне замукли су мраморкоме, као да су им плодови побједе присјели и у грлу стали. Незнамо што се то нареданут испријечи пред побједитеља Осман-пашу, кад је он Русе тако одлучно потукао, да их је, као што он рече, 25.000 из убојних редова избио. Биће, да је и у њега исто толики број лежећих, а не 400, како се хвастише; иначе и би могли себи протумачити, како Осман-паша ције своје побједе прогонењем Руса и заузећем Трнова и Бијеле испунио. Но би рекао, да се коло Османове среће брзо окренуло, особито ако се обисти, да су Руси, као што бечком «Н. Тагблату» јављају, још 20. Јулија повратили Плијево у своје руке. За Осман-пашину војску не треба очевидније несреће, него што је његово непотично губење на тобожњим лаворвијенцима, што се је на њима као замолно. Савјештање овога његова одлијевања иде Русима у корист, који су могли да течајем истога своју убојну снагу на тој страни до оне потенције доведу, која им ствара убитачну бројну надмоћ и извјестни успјех.

Да су се Турци после 20. Јулија ије ичим окористили не би мучали, они би нам то постостручено јавили и у свијет раструбили. У том погледу нештеде они трошкова нити мјере теразијом своје измишљотине. Бој на Фармацима од 16 Јулија у ком Турци беху од наших 400 Лешана поштено измлаћени. дао је турском министарству спољашњих послова довољна разлога, да га као најсјајнију побједу свога оружја јави свијем својим заступницима код јевропских дворова. Дакле небојмо се, да ће Турци по примјеру Руса ишто замуцати, што је на бојишту за њих и мало повољно. Но будући добру изгледу није ни трага, то су се у грозничаву страху притајили.

Ми смо већ једном приликом казали, да је управ Осман-пашина војска она, која Турцима задаје највише главобоље и којој у случају пораза предстоји неизбјежива катастрофа. За леђима двије ријеке, Вид и Искер, са само два прелаза, пред собом много надмоћни противник; а ако је истина, да су од Паланке испреко Дунава двије комбиноване руско-румунске дивизије дошле Осману за леђа, онда су, ако како према Софији неумакне, тако рекући, избројани дани његовој војсци. Нерадна Осман-пашина после 20. Јулија и бољи је доказ, колике су му ране задали онијех 5000 Руса, што су на њега код Плевне јурисајући потинули или разили се, грдне ране, које су га, као што посљедци свједоче, учиниле сасвијем неспособна за даља нападна предузећа. Већ оно званично турско признање да су Руси после тога боја узмакли у своје положаје, разумјесмо ми, тако да се сва пљевањска побједа Турака

своди на то, да нијесу изгубили својих положаја и да је је битка остала неријешеном. Јели ова битка досад настављена и до овога часа свршена, незнамо, но за њезин сретни исход, јемчи нам сва, на ову страну обраћена позрност рускога војсководства, повољни бројни размјер руске војске, те она чуда од јунаштва што га по признању и самијех душмана, показује руски официр и војник у оба два досадања боја код Плевне, којих неудаћа има се приписати једино стратегијском руководу, које незнашше ни ће је ни какав је непријатељ пред њим.

Ратне вијести.

Аустро-угарска мобилизовала је за први мах само два кора, и то: један у Далмацији, под заповједи генерала Јовановића, а други у Хрватској под заповједи генерала Молинарија. Коментирајући исту мобилизацију, веле све официјозне аустро-угарске новине, да се ова мјера зато чини, «што је министарство уважило могућност, да би Србија и Црна Гора могле заузети опасан положај по интересе аустро-угарске монархије».

Уз ово врло добро пристаје резолуција Хрватског митинга у Загребу, којом се од владе тражи, да војском посједне Горњу Херцеговину. Јасније би било, да су браћа молила, да та војска дигне Црногорску опсаду са Никшића, који горњој Херцеговини спада и њоме влада.

Бечка «Преса» (стара) тврди, да положај Русије у цијелом овом вијеку није био повољни: Француска је подицно неутрална, шта више она жели, да Русија што прије склопи засебан мир са Турском. Италија и Њемачка да су уз Русију, а Инглеска на кошу немоћна. Ово је наперено као штрцаљка, да мало угаси напругу, што се је разбуктала у угријанијем пештанској глави.

«Нац. цајт.» обазирјући се на тешке жерте данашњег рата у Бугарској, вели: «Од почетка источних замршња, нараслих до данашњег ратног племена бијаху то Инглеска и Аустрија, које за вољу својих интереса» спрјечаваху на свакоме кроку утједање Јевропе на Османство, којем ова хћеде да мирнијем путем успостави побољшање стања. Инглеска бијаше она, која за времена бугарских покоља и крвавог насиља у Солуну насупрот сваком развјетку силе, која би била чинила притисак на одлуке порте, истаче прина слова већ одавна погаженијех уговора. То бијаху Инглеска и Аустрија, које се прошле јесени одлучно успротивише заједничкој изврши за успоставу мира на Балканском полуострву. То бијаху само Инглеска и за њом Аустрија, које закључке цариградске конференције учинише мртвим словом, одбивши сваку дјествјелну мјеру, којом су се исте у име цијеле Јевропе имале довести до уважења.» Овијем, донета опоријем, кореем циља «Нац. цајт.» и на данашње поступке истијех држава, коима настоје, да спрјече што брже окончање данашњег рата.

И други инглески војени пуномоћник у Азији, Кембал, изјављује на питање своје владе, да су «гласови о руским свирјепствима у рату прости измишљотине, и да му није познат ниједан таки случај.» Исповједамо, да толико искрености нијесмо очекивали од Кембала. Осим тога јавља инглески генерални кназо у Одеси, Стенлеј својом депешом од 22. Јунија, да је турски протест у погледу разбијања турских бродова са минама од стране Руса, неоснован. Јуди дотичнијех лажа да су сви послани у Цариград на лажи «Мур-Бокри.» И ето па то се сводје та измишљена свирјепства, ради којих Мађари дигосе урнебесну крику, те је и сам Тиса био принуђен, да мало пошкроси

угријану депутацију, која му 20. ов. уручи резолуције пештанског митинга, којом приликом рече, «да ће се свирјепства тек онда докончати, кад се поврати мир; поједина власт да не смије улазити као судца међу двије ратујуће странке, јер да би могла увиједити обадије и тијем само увећати зла рата у мјесто да их спрјечи. Иметак и крв народа да се смије жертовати само за обрану отачбине, а бацати их на било какве друге интересе, да би био злочин. Ту да нијесу мјеродавна само лична чувства и покуда него се мора пазити и на мнијење Јевропе».

Истога дана поподне прими Тиса још једну депутацију из Ерлаве, која је гражила, да се одма уђе у рат за Турску. Овој депутацији рече министар: Мађарска је крв само за отачбину. Ја нећу никада привољети, да се мађарска крв пролијева за интересе које друге државе.

Румунски министар спољашњих дела, Коголицеано, борави од неки дан у Бечу, како неки мисле, да изрази признање проглашене независности Румунске и даде разјасњења о најновијем уласку румунске војске у рат против Турској.

«Рајт. Офис.» јавља из Ерзерума, 21. ов. Лорис-Меликов појачан са 14 батаљона и 3 батерије топова, почео је наступати, те се од два дана непрестано бије с Турцима. И Тергукасов поткријепљен је са 5 батаљона, једном пуковничком драгуном и једном батеријом топова, те и он напада од Бајазита, ће је 11. Јул. потукао Файк-пашу и узео му 5 топова.

Реуф-паша турски поморски министар и заповједник јужне турске војске, сметнут је ради двају пораза претријевог од ген. Гурка, код Карабунара и Ески-загре те је у мјесто њега именован Шакир-паша.

Побједу Царевића над Ејуб-пашом 17. ов. потврђује и дописник «Тајмса», који вели, да су Руси у том боју заробили 30 топова, 10 застава и 5000 војника. Ову побједу потврђује и званични извјештај с том разликом, што он јавља за 8000 турских заробљеника.

По службенијем рускијем извјештајима изгубили су Руси од почетка рата до 15. Јулија мртвијех и рањенијех 8865 људи.

Из Цариграда јављају, да је 16. Јулија у Ортакају турска војска опколила стан бугарског митрополита Аптима, ће је ухавањен и у прогонство послан он, његов секретар, један члан синода, и још два свјештеника. Подказани су као руске уходе.

«Нов. бечком Тагблату» јављају, да су Руси још 20. ов. нововили нападају на Плевну и да су у 7 сати у вече заузели град, дочим су положаји на околним висинама остали у турскијем рукама.

Збачени ратни министар турски Реуф-паша, покушао се је отровати, само да избјегне ратном суду, те је од тога опасно оболео.

«Полиг. Кор.» јавља да шведска влада погледом на ратом створену јевропејску констелацију чини неке војене одредбе.

Из Београда јављају, да службени лист објелодањује кнежев декрет, који наређује сазив 3000 милиције за чување граница, даље набаву и попуњење ратног материјала.

Из Петрограда јављају, да је царска гарда примила заповијед за полазак у Бугарску. Све руске и румунске жељезнице возе само војску.

«Фредемблат» има ове податке:

1. О руској убојној снази.

1. Добручка или источна војска под Цимерманом: 4. и 14. војни корпус са козачком дивизијом Шимшов; к овој војсци може се прибродити и 1 дивизија од 7. корпуса, која од Калараша може к њојзи сваки час приступити; дакле свега 65 односно 75.000 људи.

2. Средишња војска под заповједи Царевића: 12. и 13. вој. корпус а доиста и једна дивизија 7. корпуса, те једна или двије резервне дивизије, од којих 40. већ је дошло под заповијед Насејдника.

Снага ове војске мијења се намећу 80—100.000 људи.

3. Западна војска, под генералом Крденером: 9. вој. корпус, 1 козачка и 1 пјешачка дивизија; свега око 40—50.000 људи (к чему се још прибродја и румунска дивизија Ману, а ваљда је већ придошао и сав 5 корпус).

4. Јужна војска под врховном управом Кнеза Николе: 8. и 11. војени корпус, 3. стрељачка бригада са једном или двама козачкијем дивизијама; свега око 75.000 људи.

5. Општа резерва имаће још 50.000.

II. О турској убојној снази.

И турска сила дијели се на 4 дијела:

1. Сјеверна војска код Рушчука под заповједи Ешреф-паше: 25.000 људи, а посада 10—15.000. У слабу сајзу са овом, може се рачунати посада Силистрије 10.000 људи; свега 50.000.

2. Средишња војска код Шумле под врховном заповједи Мехмед-Али-паше: 45.000 људи, а у Шумли 15.000; к томе у Варни 10.000 људи, свега 70—80.000.

3. Западна војска под Осман-пашом код Плевне: 60.000 људи, а у сајзу са њом 5000 видинске посаде; свега 65.000 људи.

4. Јужна војска под Сулејманом можда 60.000 људи.

Јакост каквијех резерва није позната.

«Нац. цајтунг» говорећи у уводном чланку о томе чији да буде Цариград, руски или инглески, вели: «За практична политичари ради се о томе, што ту може бити корисније за Њемце, Французе Италијанце и т. д.: Цариград у рукама Турске-Британије или у рукама Русије?»

За нас неможе одговор ни часа бити еумњивијем; ми предпостављамо Русе Англо-Турцима».

Инглески војени пуномоћник у руском главном стану Велеслеј позван је од своје владе у Лондон.

Из Петрограда јавља се «Пол. Кор.», да је царскијем указом наређено движење цијелог гардског кора и више војенијех дивизија. Већ дио ове војске креће одма пут Бугарске а мањи пут Кавказ.

«Народни лист» има браојав на Киња, да су Турци код потока (при га?) преко аустријског земљишта зашли усташима за леђа и да су их потукли. Деспотовић да се предао аустријској војсци Неби се о овоме ни чудили, ако се обистини, кад у обзир узме све, што се против усташима и Деспотовићу у новије доба интригирало и са свијех страна плело. Браојав даље јавља, да су Турци идући преко ауст. земљишта у село Новаковића починили свирјепства; ваљда као захвалност за учинене услуге.

Извјештај генер. Гурка, о преласку Руса преко Балкана:

«Надопуњујући јучерашње извјешће, које сам одмах одазлао, чим сам заузео село Ханкеј, јављам, да је непријатељ, који је узмакнуо био према тврдици, добив појачања, око 7½ сати у вечер кушао у дарити на 14 стрјељачки батаљон, који је посјео село Канаро те онђе остао да на свихем турском логору куша. Први ланац овога батаљона поче бој са непријатељем, који је по свој прилици имао два батаљона. Дознавши то заповједник 14 стрјељачког батаљона, пуковник Бежанов оде одма напријед с батаљоном, са 2 сатније пјешака козака и са 2 топа брдска. Пошто се није точно знало, колико је Турака, одређен је на помоћ предвијех чета још 15. батаљон стрјељача са 2 топа, који је стајао пред селом Ханкеј на путу у Тврдицу. Јом прије неголи је 14. батаљон доспјео до села Касасмади развио се је и највјешће пред својим фронтом топове са брда. Наскоро примакну се и 15. батаљон. Овај батаљон и топови потиснуше непријатеља, да узмакне. Наши стрјељачи дадоше се у поћеру за њим ал морадоме због мрака престати прије него ли допријеше до села Тврдице. Наша војска поврати се у село Канаро, а непријатељ оде у Сливно. Свега ступа погуби

смо седам људи. По добивенијем вјести-
ма дознадосмо, да је непријатељ између
села Јекче и Тврдице имао до четири
батаљона војске, и то два батаљона ана-
толијских низама и два батаљона Егип-
ћана. Топништва није имао. Ми узесмо
два табора и у њих много оружја, набо-
ја, киргичкога оруђа, повојак и т. д. те
заробисмо осим тога седам Турака.

Ја се сматрам дужнијем, да Вашој
царској Висости констатујем невјеројатне
тегобе, које је војска мога одјелења под-
нијела за преласка. Особито тешко би-
лаше отпремати топове коњаничких бата-
рија, а најмучније скриње стрелива. Само
руска војска могла је за три дана при-
јећи те пренијети преко онаквијех мјеста
топове за поље. Праведност захтјева да
посвједочим, да бугарска милиција није у
ничем заостала иза осталијех војника. Ва-
шој Висости јавио сам већ, да је генерал
Раух најпрво послан био са одјелењем са-
пера на коњима, да разгледа прелаз. Он
је извјетно извршио свој задатак те врло
облакшао нашој војсци прелаз. Може се
стално узврдити, да без приправнијех не-
говијех радња војска неби била могла
пријећи преко Балкана у три дана.

Слиједићем извјешћем предложити
Вашој царској Висости биљешке нашега
прелазка од села Плакова до села Хан-
кјеи, које је нацртао Сахаров. Капетан глав-
нога штопа у пратњи генерала Рауха, те
окоњијех се може казати, да су исторички
списи. Оне су уз пут овјеровљене, те на-
ђене у подишном реду. Досад нема доду-
ше посве точнијех вјести о непријатељу
ал се може ипак закључивати, да у до-
лини Тундрже неће Турци сад још имати
врло много војске.

У Казанлику и у Шипки стоји 5 до
6000 Турака, ал се мора узети, да ће се
та војска врло знаменито појачати и то
особито е тога, што град Јени-Сагра, који
лежи на пругу од Цариграда до Шумле,
није свега скупа 25 вртаха далеко од Хан-
кијеја. Да неоставим иза леђа онако те-
жак прелазак и да главној војсци отво-
рим најудобнији прелазак, наумио сам ју-
тра, 4. Јулија, заћи са бригадом стрје-
љака, једном бригадом бугарске милице,
са четири коњаничке пуковније и са сви-
јем топничкијем батеријама, те отићи у
Казанлик. Преноћићи сам наумио у Маг-
личу, а прекојутра 15. ударити на Кан-
завлик. Двије бригаде бугарске милице
са свијема топовима за брда (14 топова)
оставио сам, да чувају онај прелазак, који
сам нашао.

Друго Гурково извјешће од 4.
Јулија у вечер из села Ханкјеи гласи:
„Ја идем на Казанлик. Синоћ се намје-
рише двије сатније донске пуковније бр.
26. и уралска сатнија, које су биле пос-
лане, да разгледају пут у Јени-Сагри и
Сливно, иза села Присари, на хрпу ба-
шибозука и Черкеза, који су са три та-
бора пјешаства и два топа силазили с
брда. Између коњаника поче одма бој,
због тога је турско пјешаство стало, а
топничтво се размјестило. Дознавши то
послах у 5 сати послје подне казанску
драгунску пуковнију са 4 топа, нека по-
могну козаку и нека поћерају непријате-
ља. У помоћ драгуном одредих бригаду
бугарске милице. Турци побјегоше, чим
опазисше драгуне. Уралски козаки, који
су цијело вријеме били сприједи, прого-
њашу их жестоко, драгуни пако немогући
их пратити ван само из топова. Поћера
престале истом по ноћи каквијех двадесет
врста од села Ханкјеја. Драгуни се по-
вратили у 1 сат, Уралци пако у 2 сата
по ноћи у стан. Обадва донесоме со-
бом много оружја, неколико барјачића
и један барјак. Драгуни неизгубише
ниједнога човјека. Од уралског ескадрона
паде 1 човјек, а 3 су рањена. Незнам шта
је донска пуковнија бр. 23 погубила; чује
се, да је заповједник пуковник Кразнов
лако рањен у плеће.

Јутрос ми је јавио капетан Марти-
нов, да је с дивизијом козака допро до
града Јени-Сагре, и да је разорио брдо-
јав. Како уходе јављају, бјежи сав народ
жељезницом у Једрену.

Генерал Гурко јавља службено, да
Турци, бјежећи из градова и села с ону
страну Баккана, Хришћане даве и живе
закопавају. У Ески-Сагри закопали су Тур-
ци живе безбројне бугаре. Из Селвија, за-
падно од Трнове, јављају пак, да су Тур-
ци одјелења Осман пашина, ушавши она-
мо, поклади све хришћанско становниш-
тво, које им је пало шака. У битци код
Плевне, како дописник „Дели Њуса“ јав-
ља, измрцварили су и затијем поубијали
Гурци све руске рањенике, који су на
бојишту остали лежећи. — Вај што пеш-
чански човјекољуби, кажу на то звјерско
срвоштво!

Загребачки митинг.

Као што смо у прошлом броју нави-
јестили, одржан је 24. ов. у Загребу
митинг, народна скупштина, којој је при-
суствовало преко 3000 душа. Овој скупшти-
ни била је цијел, да у име хрватског на-
рода изјави аустро-угарској влади и ције-
јеломе свијету, да сви народи Аустро-Угар-
ске недјеле туркофилскијех и славено-
ждерскијех жеља, израженијех на мађар-
ском митингу у Пешти него да већина њих
желе војену интервенцију Аустро-Угарске
у споразумку и сајузу са Русијом, на ко-
рист балканскијех Хришћана а не Турака.

Овој скупштини председавао је г.
Иван Вончина, а говорили су г. г.
Мазура, Фолнеговић, Војновић а
од некуд се бијаше увукао и некакав чи-
фут Мезер, који, ударивши са говорнице
у чифутско-турске жице, буде са исте гро-
мовитијем „даље шћим“ саћераи.

Кад се изредисше говорници, буду
сљедеће резолуције једногласно прихваћене,
те је изабрана депутација, која ће их вла-
ди саопштити:

Резолуције.

Народна је ова скупштина тврдо у-
вјерена, да док буде царевине турске,
дотле морају на истоку Јевропе постојати
варварски одношаји и крутка прогонства
хришћанскијех народа, која означају и
увјек прате опстанак и развјаток турскога
господства.

За то је ова народна скупштина у-
вјерена и о томе, да царевина турска не
само није потребна и могућа у Јевропи,
него да је мора нестати, ако ли се жели,
да се хришћанскијем народима на истоку
осигура живот достојан и да
им се зајемчи развјаток културе и ма-
теријалнога благостања; а пошто народи
Јевропскога истока настоје свргнути сто-
љетни јарам турскога варварства, против
којему се је и хрватски народ кроз вје-
кове борно, колико за свој опстанак, то-
лико и за свеопћу цивилизацију хриш-
ћанства, изјављује ова народна скупштина
најтоплије симпатије колико народима во-
јујућим за своју слободу, толико и Ру-
сији као савезној сили аустро-угарске
монархије, која је тијем народима у по-
моћ притекла, желећи оружју њихову
славодобитну побједу.

Ова је народна скупштина надаље
увјерена, да престанак турске царевине
неће повриједити интересе монархије, него
јој обратно мора отворити широко поље
благословљене политичке и трговачке ра-
диности, с којом ће она подићи углед и
снагу своју.

За то је напоследку ова народна
скупштина тврдо увјерена, да мо-
нархија неће дићи оружја у одбрану тур-
ске царевине, него ће сходнијем начином
чувати интересе монархије, који су уједно
и интереси Хрватске: да се наиме успо-
стави цјелокупност хрватске краљевине,
спојењем Крајине и Далмације (много
гласови: и хрватске Истре) и запосједу-
њем Босне и горње Херцеговине. (! ? У.)

У стању смо саопштити и говоре
реченијех говорника, и то рече: Др.
Мазура:

У очи замашнијех догађаја, који се
развијају на истоку, сматрам да народу
троједне краљевине припада право макар
коју проговорити.

Вами је господо, овиме познато, да
стотине хиљада наше браће, на Дунаву,
Балкану, Морачи и Крстацу стоје под о-
ружјем приправни свакијем часом своју
крв пролити за најсветију идеју, наиме за
крет и слободу, тражећи у побједи крста
и слободе побједу за властито своје биће,
— славенско биће.

Ви ми за то нећете замјерити, ако
рекнем, да жалим, што троједна краље-
вина својим храбријем Грчаничарима није
и данас сакупљена под барјаком, на коме
стоји написано: крст, слобода, Славенство
проти туретву.

Но ако државни одношаји, у којима
се налазимо, недопуштају троједној краље-
вини у тој борби легитимно учествовати,
а оно одиста никакав државни одношај
неће нам забранити, нити нам небрани,
да у ону заставу упремо своје око и да
пратимо њезине побједи најужноснијим
гануњем и насласод срца. (Живио!)

У побједи оне заставе имамо тражити
и таквијех користи, које се непосредно на
нас односе.

Немојмо се варати. Пораз славен-
скога оружја на Балкану, отешчао би по-
ложај Славена, који живе у Аустро-Угар-
ској, отешчао би особито наш положај
према мађарском живљу, који је већ да-
нас с нама у великој душевној оприједи,
те се у најодлучнијој данашњој згоди по-
казује најгрознијим непријатељем свега,
што ма и с далека дише славенскијем
духом. (Дуготрајно одобравање.)

Моја господо! Догађаји давнијех вре-
мена доведше нас у коло у коме данас
налазимо. Нема сумње, да законске копче
које спајају то коло, морају бити за сва-
кога од нас свете док су год законом. Али
законски одношаји који немају чврсте ду-
шевне потпоре, којим није темељем уза-
јемно добро схваћенијех интереса, и ма-
теријалнијех и моралнијех, остаће таквијем
само потпором силе, али нишом потпо-
ром онога духа, који држави даје живот
и развјаток.

Ми са своје стране учинисмо можда
више него ли је за наш властити развј-
так потребно и корисно, да учврстимо
пријатељство с Мађарима.

Учинисмо, нешто притиснути од не-
повољнијех одношаја створенијех од стра-
начке наше домаће борбе, нешто по вла-
ститој својој слабости, јер смо се више по-
дали часовитој користи, него ли се оба-
зирали на чињенице, врне обезбједити
наше биће, чињенице без којих се непо-
стигавају велике државе и народне сврхе.
Управо данашњи догађаји доказују, да
пријатељство, о којем смо настојали, не-
почива на посве здравом тмелу; Мађари
непоштују закона, који то пријатељство
изражује, а још мање поштују оправдане
наше осјећаје. Они су данас први побор-
ници Турака, најприврженији пријатељи
глатитеља балканскијех народа. (Живио!)

Чим је почела борба за ослобођење
истока, јавна мађарска гласила називала
су „разбојницима“ племените борнице за
крет и слободу. Кад је Турчин живе
људе натицао на колац, кад их је живе
на живој ватри пржио, кад је опустошио
села, градове и цијеле предјеле нештоде-
ћи ни слабо ни јако, вадећи дјецу из
мајчине утробе, да ју натакне на ножеве
и бајонете, нијесу мађарска гласила пруж-
ила ни једне ријечи милосрђа, јер су
страдалници снадали на славенску обитељ.
Кад је Турчин обезбачио жене, оскврнуо
ћевејке и подле разблуде своје гасио на
нејакој ћечи, нијесу мађарска гласила
подигла ријеч на заштиту морала и по-
штења, можда за то, што она бране сво-
је, а уз своје само још и турско поштење.
(Бурни живио!)

Сада кад се је узвртало коло рата,
пронашла су пештанска господа подићи
лицумјерни глас тешке боли за страдају-
ћим људством, разумјевајући под људ-
ством само азијатска племена. (Бурни
живио!)

И за то без околишања изазивљу
монархију јасно и гласно, да се умјеша у
рат проти варварском Славену, који се је
усудио полетити у помоћ страдајућим
народима Балкана, позивљу монархију, да
полети у рат на одбрану Турске.

Али у овој монархији, коју позивљу
из Пеште и другијех градова Угарске, да
се умјеша у рат и да угуши покрет на-
рода на истоку живу такође Славени и
то у већем броју од Мађара; па ако Ма-
ђари присвајају право захтјевати од мо-
нархије, да се у рат умјеша, биће и Сла-
венима допуштено право захтјевати од
монархије, да се у тај рат неумјеша. (Ду-
готрајни живио!)

Али и неговорећи о праву, разлози
којима Мађари подупиру свој захтјев, не-
могу осим Мађара увјерити, о нужди ра-
та на корист Турске. Из свијех писама
говора и дјела, која се објављују из У-
гарске, непровири друго него страх, мр-
жња и освета проти славенском живљу.
Но страх, мржња и освета то су најло-
шији, паче десперантне политичке чиње-
нице, којима се државе неучвршћују, а
тешко руше; па ако Мађари немају бо-
љијех разлога, да истакну за опстанак
Турске, тијем разлозима неће они никога
увјерити, да ваља уздржати царство, које
се само распада, јер нема никаква изгле-
да за опстанак, које по својим законима,
традицијама и нагонима није приступно
цивилизацији: царство од кога Јевропа
није ни за час сигурна, да неће букнути
пламеном унутрашњег рата, да га разне-
се по цијелој Јевропи и тако да запријечи
и њезин мирни развјаток.

Особито Аустрији, која је томе пла-
мену најближа по географском њезином
положају, неможе бити од користи, да се
брини за опстанак Турске; јер сваки не-
мир у Турској одјекује овамо замршајем
трговачкијех и пољоделскијех одношаја и
неговорећи о узурпацији духова, која на-
стаје усљед окрутних сврга, које Турчин из-
вршује на једнокрвној нашој браћи.

Али Мађари се боје за свој властити
опстанак, а погубељ његову налазе они у
ослобођењу Славена на Балкану. Ја би
рекао, да се у Пешти више боје за своје
господство, да се више боје, да ће запети
пропаганда њихова, коју су наметнули на
уштрб осталијех народа. (Дуготрајни жи-
вио!)

Ради те њихове себичне и неправедне
сврхе захтјевају они опстанак још веће

неправде, наиме опстанак мухамеданског
господства, а то значи опстанак ропства
на једном од најљепшијех и најплоднијех
предјела Јевропе, опстанак дивљаштва, оп-
станак корупције, опстанак трајне рево-
лукције подупрте грабежом и разбојством.
За опстанак такве неправде морала би
се хришћанска и у својем прегнућима
напредна и изобразена монархија изврши
погубељи рата, паче бијела би Јеврепа
ради 4 милијона Мађара морала жртвова-
ти народе истока. Благо говорећи, то је
од маленога народа велика преузетност!
(Тако је, тако је!)

Ви сте одавде, моја господо разумје-
ли, да моје мисли воде к закључку: да
је опстанак Турске велика неправда, коју
може бранити или онакова развратност,
као што је мухамеданска. или скрајна
себичност, која се неслаже с узвишенијем
цијелима човјечанства; да је опстанак
Турске у оприједи с трајнијем миром Јев-
ропе, и да наша монархија неможе бити
позвана, да улаже имаће и крв својих
држављана у рату, којему би имала бити
сврха увеличати неправду, продужити
ропство, подипирати развратност и раз-
бојства, те узгајати пламен вјековитог
немира. (Дуготрајно живио!)

Ми вас, моја господо, позвамо овамо,
да говорите и о најсходнијем ријешењу
одношаја на истоку. У том дакако може
сваки од вас изразити своје субјективно
мишљење, јер ми нећемо уображавати себи,
да смо велики фактор у уређењу или
ријешењу тијех одношаја.

Ја за се морам изјавити, да кад сам
год помислио на свршетак источнога пи-
тања, да ми се је, као врло обубљена
представљала слика и идеја јединства, су-
дећи да балкански народи само у једин-
ству могу тражити потпуну побједу свога
бића и слободни развјаток у оном духу,
који најбоље одговара њиховијем власти-
тијем одношајима. И праведност непобитно
подупири ову идеју.

Имају ли балкански народи оне
уговоре, који су потребни за такво је-
динство, то је питање, у које ја нећу да-
нас дирати. Но то знам, да се данас не-
ради о таквом јединству, јер према томе
нераде ни народи, који су интересирани,
ни фактори, који ће одлучити о судбини
балканскијех народа. Ја то жалим, но
надам се у будућност. (Бурно одобравање.)

Што ће донијети будућност, то је
данас тајна по свој прилици и за оне,
који прву ријеч воде у ријешењу источ-
нога питања.

Могуће је да ће будућност собом
донијети, да се који днo данашњег истока
наслони уз Хрватску. Ја знам, да ће у
таквом случају народ хрватски знати по-
свједочити своју мужевност, своју тријез-
ност, своју разборитост. Но у сваком ће
случају народ хрватски узорном несече-
ности, коју је и до сада посвједочио, бити
захвалан оном, који буде ослободио бал-
канске народе, јер ће тијем извести го-
ростасно дјело у повјести јевропске кул-
туре и хуманитарности, а што је још ви-
ше горостасно дјело на побједу права.

Ја би се, моја господо, цијенио од-
ликованијем, кад би језгра овјих мојих
мисли нашла израз у резолуцији, коју
ћете ви данас прихватити. (Бурни живио!)

Књижевност.

ПРИЧАЊА
Новака Чутурила
истинити догађај.

(Посмрче Јоксима Новића Оточанина)

Прештампано из „Листа за народ“
издала књижара Аугуста Хергера у Но-
вом Саду

стоји 30. нов.

У штампарији Арса Пајевића у Но-
вом Саду изашле су ове књиге

И. свеска
Мале библиотеке
„Пчеле“

Разговор с једним либералом
стоји само 10 новч.

Сочивица
или

Станко Петровић
историјски догађаји из XVIII. вијека у пет
чинова

написао
Лука Петровић
стоји 40 новч.

У државној штампарији.